

## OKUL REHBERLİK HİZMETLERİNDEN OKUL YÖNETİMİ VE ÖĞRETMENLERİNİN BEKLENTİLERİ

### EXPECTATIONS OF SCHOOL ADMINISTRATION AND TEACHERS FROM SCHOOL COUNSELING AND GUIDANCE SERVICES

Ceyhan AYTAÇ

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya/Türkiye  
ORCID:0000-0003-2458-1690

Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan BOZKURT

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Amasya/Türkiye

**Reference** Aytaç, C. & Bozkurt, E. (2020). "Okul Rehberlik Hizmetlerinden Okul Yönetimi Ve Öğretmenlerinin Beklentileri", Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:5, Issue: 13; pp:222-237.

#### ÖZET

Araştırmanın amacı ilkokullarda okul müdürleri, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi ile ilgili görüşlerinin ve beklentilerinin değerlendirilmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ve örneklem seçimi için amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile Suluova ilçesine bulunan ilkokullarda görev yapan altı okul müdürü ve on sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşmeler yapılarak veriler toplanmış ve veriler doyuma ulaştığından görüşmeler sonlandırılmıştır. Yapılan analizlerin sonucunda; okul rehberlik hizmetlerinin eğitimi desteklediği, eğitimde tamamlayıcı rol oynadığı, yol gösteren bir servis olduğu, eğitimde başarının artışı ve sorunların çözümünde yardımcı olduğu, öğrencilerin hayata hazırlanmasında, sosyalleşmesinde ve kendine güven duyması konusunda etkili olduğu, yönlendiren bir servis olduğu, başarı başarısızlık gibi konularda bilgilendirme konusunda olduğu, ortaya çıkabilecek olumsuz durumlarda önlem alan konumunda olduğu, sorunların tespit edilmesi konusunda etkili olduğu, öğrenciyi tanıma faaliyetlerinde yardımcı olduğu ve öğretmen veli idare ilişkilerinde işbirliği sağlayan pozisyonunda olduğu elde edilen verilerden ortaya çıkmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** İlkokul, psikolojik danışma ve rehberlik servisi, yönetici, öğretmen

#### ABSTRACT

The intend of the research is to evaluate the views and expectations of school principals, assistant principals and teachers in primary schools, regarding the psychological counseling and guidance services. In this study, criteria sampling method was preferred from qualitative research method and purpose sampling techniques were used. With the semi-structured interview technique from the interview techniques, face-to-face interviews were held with six school principals and ten classroom teachers in primary schools in Suluova district, the data was collected and the interviews were terminated as the data reached saturation. As a result of the analysis; supported by education of school guidance services which plays a complementary role in education. In the preparation of students to the life, which helps in the increase of success in education and to solve problems, that it is effective in socializing and self-confidence, is in a position of information on issues such as success and failure, is in a position to take precautions in adverse situations that may occur, and that it is effective in detecting problems, data obtained from the position where it helps in student recognition activities and provides cooperation in teacher, parent and administration relations.

**Keywords:** Primary school, psychological counseling and guidance service, manager, teacher.

#### 1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin hayata hazırlanması amacıyla ihtiyaç duyulan tutum, beceri ve bilginin kazandırılması süreci olarak ifade edilir (Erdem, 2005: 2-3). Eğitimin yönetim, öğretim ve öğrenci kişilik hizmetleri olmak üzere üç boyutu yer almaktadır. Yönetim, eğitim öğretim sürecinde yetki ve sorumlulukların kullanımıyla; öğretim, planlı olarak bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirmeye ilgilidir (Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008: 9). Öğrenci kişilik hizmetleri ise bireyin kendine özgü bir bütün olarak gelişimiyle ilgilidir. Öğrenci kişilik hizmetleri özel eğitimi, eğitsel ve

sosyal etkinlikleri, sağlık hizmetlerini, sosyal yardımları ve psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerini kapsamaktadır (Çetinkaya, 2017: 3-4). Psikolojik danışma ve rehberlik, öğrenci kişilik hizmetlerinde bireyin bir bütün olarak gelişimi için doğrudan yardıma yönelik bir faaliyettir (Altıntaş, 2015: 6; Karataş ve Şahin-Baltacı, 2013). Psikolojik danışma ve rehberlik ilk olarak 20. yy başlarında ABD’de ortaya çıkmıştır. Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik kavramından söz edilmesi 1940’lı yıllara denk gelmektedir (Bakırcıoğlu, 2005: 39-40). 1970’li yıllarda ise psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri okullarda yerini almaya başlamıştır (Yavuzer, 2017: 22-24). Okullar, öğrencilerin her anlamda gelişimini desteklemeyi amaçlamanın yanı sıra onların ruh sağlığını koruma amacı da taşımaktadır. Ortaya çıkan bu amaç doğrultusunda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri okullarda yer almaya başlamıştır (Canel, 2017: 118-119). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitimin tüm kademelerinde verilen bir hizmettir. Her eğitim kademesinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden amaç farklılık gösterebilmektedir. İlkokullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenen çocuğun dengeli bir birey olması, sağlıklı gelişmesi ve çevresine uyumlu olabilmesi için çocuğa yardımcı olabilmektir (Yeşilyaprak, 2003: 48). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği’nde bu hizmetlerin yürütülmesine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanı ile birlikte okul yöneticilerinin (müdür, müdür yardımcısı) ve öğretmenlerin de bu hizmetlere ilişkin görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri okul yöneticileri, öğretmenler ve okul psikolojik danışmanlarınınca gerçekleştirilmektedir (Güven, 2009). Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinde bütün personelin etkin katılımı gereklidir. Okul personelinin işbirliği içerisinde ortak anlayışla, olumlu tutumlarla ve istekli olarak hareket etmesi PDR hizmetlerinin etkili yürütülebilmesi açısından oldukça önemlidir (Güven, 2009: 175; Korkut-Owen ve Owen, 2008: 210; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008: 12). PDR uygulamaları okuldan okula amaç ve beklentilere göre farklılık göstermektedir. PDR hizmetlerinin yürütülmesinde psikolojik danışma ve rehberlik servisi kilit bir öneme sahiptir (Çam, 2015: 54). Okul PDR servisinde görevli bireyler okul psikolojik danışmanlarıdır (Kuzgun, 1992: 188). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin servis çalışanı olarak okul psikolojik danışmanlarından beklentileri söz konusu olmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerle yoğun ve uzun süreli etkileşimde bulunmaları, gelişimlerini takip etmeleri rehberlik çalışmalarında büyük rolleri olduğunu göstermektedir (Kaya ve Çivitçi, 2015: 276). Okullarda hedeflenen amaçlara ulaşmak için eldeki verileri etkili biçimde kullanmak, amaçlara dönük politika ve kararları uygulamak okul yönetiminin görevi olduğundan, okul yönetiminin PDR servisinden beklentilerini belirlemek önemli hale gelmektedir. Ayrıca okul denilen örgütün en işlevsel parçası öğretmenlerdir. Öğretmenler, öğrenciyle doğrudan etkileşim içinde bulduklarından dolayı, PDR servisi ile öğretmenlerin uyum içinde, işbirliği ile çalışmasını sağlamak gereklidir. Bu nedenle öğretmenlerin de PDR servisinden beklentilerinin belirlenmesi önemli olmaktadır. Beklentileri belirleyerek okul psikolojik danışmanları ile okul yöneticileri ve öğretmenlerinin işbirliği oluşturarak okuldaki hizmetlerin etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak mümkündür. Bu nedenle bu araştırmanın alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

### 1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden okul yönetimi ve öğretmenlerin beklentilerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- ✓ Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi hakkındaki kişisel düşünceleriniz nelerdir?
  - Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi okullar için neden gereklidir?
- ✓ Öğrencilerinizi okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine hangi durumlarda yönlendiriyorsunuz?

- Size göre okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmede, okul başarılarını arttırmada ve kendilerini geliştirmede ne derece etkilidir?
- Olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik önleyici rehberlik olarak sizce neler yapılmalı?
- Bir öğretmen olarak bu konuda siz neler yapıyorsunuz?
- ✓ Eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- ✓ Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- ✓ Mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- ✓ Rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülen çalışmalar size göre hangi alanlarda olmalı?
- ✓ Rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülen çalışmalar size göre hangi konularda olmalı ve neler yapılmalı?

## 2. YÖNTEM

### 2.1 Araştırmanın Modeli

Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinden okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin beklentilerinin belirlenmesi için yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın deseni olarak nitel araştırma deseni olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni, herkesin farkında olduğu ancak çoğu tarafından ayrıntılı bilgisine sahip olunmadığı olgulara odaklanmaktadır (Çepni, 2005). İnsanlara tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda tam anlamının kavranmadığı olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim iyi bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

### 2.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Amasya ilinin Suluova ilçe merkezinde bulunan ilkokullarda görev yapan 3 müdür, 3 müdür yardımcısı ve 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alacak müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin belirlenmesinde amaçlı örneklem seçim yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması esastır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada, örneklem seçimindeki temel ölçüt okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinden okul yönetimi ve öğretmenlerin beklentilerinin neler olduğunun öğrenilmek istenmesinden dolayı böyle bir ölçüt belirlenmiştir. Araştırmada yer alacak okul yöneticileri CK, SU, FK, SG, YB, ND şeklinde kodlanmıştır. Okul yöneticilerinin demografik özellikleri Tablo I’de verilmiştir. Araştırmada yer alacak sınıf öğretmenleri ise SS, DE, EÖ, SK, HA, MA, ŞE, EA, Eİ, FÇ şeklinde kodlanmıştır. Bu öğretmenlerin demografik özellikleri ise Tablo II’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özellikleri

Okul Yöneticilerine Verilen Kod	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Okuldaki Görevi	Mdr	Mdr	Mdr	MYrd	MYrd	MYrd
Meslekteki Yılı	18	30	20	25	32	19
Yaşı	40	52	43	47	55	40
Cinsiyeti	E	E	E	E	E	E

Tablo 1’de görüldüğü gibi 6’sı da erkek olan okul yöneticilerinin yaş aralığı 40-55 arasında değişmektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde, okul yöneticilerinin kurumdaki çalışma sürelerinden (18-32) yeterli bilgi ve deneyime sahip olabilecekleri görülmektedir.

Tablo 2. Örneklemin Demografik Özellikleri

Öğretmenlere Verilen Kod	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Meslekteki Yılı	21	25	16	30	44	20	17	9	14	19
Yaşı	43	49	42	53	61	42	40	34	41	41
Cinsiyeti	E	E	E	E	E	K	K	K	K	K

Tablo 2’de görüldüğü gibi 5’i erkek, 5’i kadın olan öğretmenlerin yaş aralığı 34-61 arasında değişmektedir. Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin mesleklerindeki çalışma sürelerine (9-44) bakıldığında gerekli bilgi ve deneyime sahip olabilecekleri görülmektedir.

### 2.3 Veri Toplama Araçları

Olgu bilim araştırmalarında verilerin toplanmasında en sık kullanılan veri toplama aracı mülakattır. Mülakatta bireylerin araştırılmak istenen konu ile ilgili duygu ve düşüncelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Mülakat insanların olgulara karşı düşüncelerinin belirlenmesinin güçlü bir yöntemi (Ceylan Soylu, 2011) ve başkalarını anlamının en iyi yollarından biridir (Punch, 2005). Bu çalışmada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin düşüncelerinin ortaya çıkarılması amaçlandığı için nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat, araştırma yapılacak bir konu hakkında derinlemesine soru sormayı, anlaşılmayan durumlarla ilgili tekrar soru sorma imkanı vererek durumu daha açıklayıcı hale getirme fırsatı sunar (Çepni, 2005).

Bu çalışmada gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatta; okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinden okul yönetimi ve öğretmenlerin beklentilerine yönelik tespitlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda okul yöneticilerine ve öğretmenlere yönelik 7 maddeden oluşan mülakat soruları geliştirilmiştir. Mülakat soruları hakkında Amasya Üniversitesi’nde çalışan öğretim görevlilerinden de destek alınarak mülakat sorularının kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Mülakat soruları örneklem dışındaki okul yöneticilerine ve öğretmenlere sorularak pilot çalışması da yapılmıştır.

### 2.4 Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizinde alanyazınında kavram ve yaklaşımlarda farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Verilerin nasıl analiz edileceği araştırmacıya, veriye ve çalışmanın amacına bağlı olarak değişebilmektedir (Sözbilir, 2009). Araştırmada toplanan verilerin analizini daha basit hale getirmek için betimsel analiz tekniği uygulanmıştır (Strauss ve Corbin, 1990: 89). Altunışık, Çoşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu (2010:322) betimsel analizin, analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere dört aşamadan oluştuğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin betimsel analizi, görüşme formunda yer alan sorular dikkate alınarak sunulmuştur. Araştırmada sonucu elde edilen bulgular, düzenlenmiş bir biçimde tablolar halinde sunulmuş ve gerekli görülen yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

## 3. BULGULAR

Bu bölümde bu araştırmanın verileri ile ilgili bulgular sunulmaktadır. İlk olarak okul yöneticilerine sorulan ve görüşme formunun ilk sorusu olan okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi hakkındaki kişisel düşüncelerinin neler olduğu ile ilgili soruya verdikleri cevapların detayları yer almaktadır.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Servisi Hakkındaki Kişisel Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Okulların Olmazsa Olmaz	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rehberlik Eden	✓	✓	✓	-	-	✓
Destek Olan	-	✓	-	-	-	✓
Problemlere Çözümler Üreten	-	✓	-	-	-	✓

Tablo 3'te elde edilen verilere bakıldığında okul yöneticilerinin genel olarak üzerinde durdukları düşünceler arasında, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin okullarda olmazsa olmazlar arasında olduğudur. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi hakkında bir okul müdürü, “ *Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilere her yaş grubundan olmak üzere ruhsal ve fiziksel olarak öğrencileri motive eden, destek sağlayan, terapi uygulayan, öğrencinin hazır bulunuşluluk düzeyine destek olan, eğitim öğretimin olmazsa olmaz yapı taşlarından biridir.* ” biçiminde görüş bildirmiştir.

Tablo 4'te öğretmenlerin görüşme formunun ilk sorusu olan okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi hakkındaki kişisel düşüncelerinin neler olduğu ile ilgili soruya verdikleri cevapların detayları yer almaktadır.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Servisi Hakkındaki Kişisel Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FC
Okullarda Mutlaka Olmalı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Öğretmene Yardımcı Olan	-	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-
Eğitimi Destekleyen	-	✓	-	-	-	✓	-	-	✓	-

Tablo 4'te elde edilen verilere bakıldığında öğretmenlerin genel olarak üzerinde durdukları düşünceler arasında, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin okullarda mutlaka olması gerektiğidir. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi hakkında bir sınıf öğretmeni öğretmen, “ *Bu konuda kendisini yetiştirmiş, bilimsel kaynaklardan araştırma yapmış, servise gelen problemleri öğrencilerle nasıl konuşacağını bilen ve ilgili kuruma yönlendiren, öğrenci takibini bırakmayan servisler ve bu serviste çalışan danışman öğretmenler her okulda mutlaka olmalı, kendilerine de bu konuda her türlü olanak verilmelidir.* ” biçiminde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun ilk sorusu olan okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi hakkındaki kişisel düşüncelerinin neler olduğu ile ilgili soruya okul müdürlerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar birbiri ile benzerlik göstermektedir. Her iki grup da okullarda okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin olması gerektiği yönünde düşüncelerini dile getirmiştir.

Tablo 5'te görüşme formunun ilk sorunun alt problemi olan “Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi okullar için neden gereklidir?” sorusuna okul müdürlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Servisi Okullar İçin Neden Gerekli Olduğu İle İlgili Görüşleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Bireysel Farklılıkları Keşfetme	-	✓	✓	✓	-	-
Öğrenci Durumları Görüşme	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Problemleri Çözme	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Özgüven Gelişimi	-	✓	-	-	✓	-
Akademik Başarı	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 5'te elde edilen verilere bakıldığında okul yöneticilerinin, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okullar için neden gerekli olduğu ile ilgili soruya verdikleri cevapların yoğun olarak öğrenci durumlarının görüşülmesi, ortaya çıkan problemlerin çözüme kavuşması ve akademik başarının artırılması etrafında toplandığı görülmektedir. Okullarda okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin neden olması gerektiği ile ilgili olarak bir okul yöneticisi, “*Her öğrenci ayrı bir dünyadır. Anlama, anlatma, kendini ifade etme, sosyal ve kültürel beceriler yönünden hepsi de bireysel farklılıklar gösterir. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri*

gerekli gördükleri durumlarda, öğrencilere uyguladıkları terapilerle kendilerini iyi hissetmelerine ve özgüven gelişimine imkân sağlar.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Tablo 6’da görüşme formunun ilk sorunun alt problemi olan “Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi okullar için neden gereklidir?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Servisi Okullar İçin Neden Gerekli Olduğu İle İlgili Görüşleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FC
Problemleri Çözme	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bireysel Farklılıkları Keşfetme	✓	✓	-	-	-	✓	-	✓	✓	✓
Akademik Başarı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sosyal Gelişim	✓	-	✓	-	-	✓	-	✓	-	✓

Tablo 6’da elde edilen verilere bakıldığında sınıf öğretmenlerinin, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okullar için neden gerekli olduğu ile ilgili soruya verdikleri cevapların yoğun olarak ortaya çıkan problemlerin çözüme kavuşturulması ve akademik başarının artırılması etrafında toplandığı görülmektedir. Okullarda okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin neden olması gerektiği ile ilgili olarak bir sınıf öğretmeni, “Çocukların yetenekli oldukları ve ilgi duydukları alanların tespit edilip mesleki yönlendirme yapılması için gereklidir. Çocuklarda görülen davranış problemlerinin giderilmesi için gereklidir. Çocuklarda akademik başarılarının artırılması için problemlerin tespit edilip bu problemlerin giderilmesi için gereklidir.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun ilk sorununun alt problemi olan okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin okullar için neden gerekli olduğu ile ilgili okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin birbiri ile benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Her iki grup da okullarda okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin özellikle problemlerin çözümü ve akademik başarının artırılması için gerekli olduğu yönünde düşüncelerini dile getirmiştir.

Tablo 7’ de görüşme formunun ikinci soru olan “Öğrencilerinizi okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine hangi durumlarda yönlendiriyorsunuz?” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 7. Okul Yöneticilerinin Öğrencilerini Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Servisine Hangi Durumlarda Yönlendirdikleri İle İlgili Görüşleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Şiddete Eğimli	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dikkat Dağınıklığı ve Anlama Güçlüğü	-	✓	-	✓	✓	-
Kurallara Uyum	✓	-	✓	✓	✓	✓
Ruhsal Sıkıntı	✓	-	-	✓	✓	✓

Tablo 7’de elde edilen verilere bakıldığında okul yöneticilerinin, öğrencileri genellikle şiddete eğimli olduklarında ve toplumsal kurallara uyum sürecinde sıkıntı yaşadıklarında okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine yönlendirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine yönlendirilmesi ile ilgili olarak bir okul yöneticisi, “Toplumsal kurallara uyum noktasında, şiddete eğimli olma noktasında, ruhsal olarak sıkıntılı durum görülmesi noktasında yönlendirme yapılır.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Tablo 8’de görüşme formunun ikinci soru olan “ Öğrencilerinizi okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine hangi durumlarda yönlendiriyorsunuz?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerini Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Servisine Hangi Durumlarda Yönlendirdikleri İle İlgili Görüşleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Şiddete Eğimli	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
Ailevi Sorunlar	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-	-	-
Kurallara Uyum	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
İletişim ve Davranış Bzk.	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓
Ders Etkinlikleri Yapma	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓	-

Tablo 8’de elde edilen verilere bakıldığında sınıf öğretmenlerinin, öğrencileri genellikle şiddete eğimli olduklarında ve sınıf içinde ve dışındaki kurallara uyum sürecinde sıkıntı yaşadıklarında okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine yönlendirdikleri görülmektedir. Bunların dışında ailevi sorunları olan, iletişim ve davranış bozukluğu sorunu olan, ders etkinliklerini yapmada sıkıntı yaşayan öğrencileri de yönlendirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine yönlendirilmesi ile ilgili olarak bir öğretmen, “ Akranlarıyla sık sık çatıştığında, aile ile sorunlar yaşadıklarında, öğrencilerin ödev yapma konusunda eksik kaldığında yönlendiriyorum.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun ikinci sorusu olan öğrencilerin okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisine hangi durumlarda yönlendirdikleri ile ilgili okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin, şiddete eğitim ve kurallara uyum konusunda birbiri ile benzerlik gösterdiği; ailevi sorunlar, iletişim ve davranış bozukluğu ve ders etkinliklerini yapma konularında farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo9’da görüşme formunun ikinci sorusunun ilk alt problemi olan “ Size göre okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmede, okul başarısını arttırmada, kendilerini geliştirmede ne derece etkilidir?” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 9. Okul Yöneticilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Öğrencilerin Kişisel Sorunlarını Çözmede, Başarılarını Arttırmada, Kendilerini Geliştirmedeki Etkileri İle İlgili Görüşleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri						
	CK	SU	FK	SG	YB	ND	
Oldukça Başarılı	✓	✓	-	✓	✓	✓	
Etkili Değil	-	-	✓	-	-	-	

Tablo 9’ da elde edilen verilere bakıldığında okul yöneticilerinden biri hariç diğerlerinin, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmede, başarılarını arttırmada ve kendilerini geliştirmede oldukça başarılı olduğu düşüncesinde oldukları görülmektedir. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin öğrencilerin kişisel sorunlarını çözme, başarılarını arttırma ve kendilerini geliştirme ile ilgili olarak bir okul yöneticisi, “ Okul rehberlik hizmetleri sorunları çözmede ve çözüm üretmede oldukça başarılıdır. Öğrencilere ve velilere rehberlik yaparak yol göstermekte, gerekirse RAM’a yönlendirmektedir. Okul rehberlik hizmetleri olmasaydı, sorunlar daha da büyüyebilirdi. ” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 10’da görüşme formunun ikinci sorusunun ilk alt problemi olan “ Size göre okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmede, okul başarısını arttırmada, kendilerini geliştirmede ne derece etkilidir?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Öğrencilerin Kişisel Sorunlarını Çözmede, Başarılarını Arttırmada, Kendilerini Geliştirmedeki Etkileri İle İlgili Görüşleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Çok Etkili	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
Orta Düzeyde	-	-	-	-	-	-	-	✓	-	-

Tablo 10’da elde edilen verilere bakıldığında sınıf öğretmenlerinden biri hariç diğerlerinin, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmede, başarılarını arttırmada ve kendilerini geliştirmede çok etkili olduğu düşüncesinde oldukları görülmektedir. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin öğrencilerin kişisel sorunlarını çözme, başarılarını arttırma ve kendilerini geliştirme ile ilgili olarak bir sınıf öğretmeni, “*İyi çalışan bir rehberlik servisinde öğrencilerin kişisel sorunlarının çözümüne, akademik başarılarının arttırılmasına ve kendilerini geliştirmesine son derece katkısı olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun ikinci sorusunun ilk alt problemi olan okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmede, okul başarısını arttırmada, kendilerini geliştirmede ne derece etkili olduğu ile ilgili soruya okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplarda oldukça etkili olduğu konusunda birbiri ile benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11’de görüşme formunun ikinci sorusunun ikinci alt problemi olan “*Olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik önleyici rehberlik olarak sizce neler yapılmalı?*” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 11. Okul Yöneticilerince Olumsuz Davranışların Ortadan Kalkmasına Yönelik Önleyici Rehberlik Olarak Yapılması Gerekenler

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri						
	CK	SU	FK	SG	YB	ND	
Olumsuz Davranış Tespiti	✓	✓	✓	-	✓	✓	
Öğrenci ve Aile Görüşmesi	✓	✓	✓	-	✓	✓	
Etkenin Ortadan Kaldırılması	✓	✓	-	-	✓	✓	
Örnek Davranışın Ödüllendirilmesi	-	-	-	✓	✓	-	

Tablo 11’de elde edilen verilere bakıldığında okul yöneticilerinin genel olarak, olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik öncelikle olumsuz davranışların tespit edilerek bunun öğrenci ve aile ile görüşülmesi ve etkenin ortadan kalkmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği yönünde düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik önleyici rehberlik olarak yapılması gerekenlerle ilgili bir okul yöneticisi, “*Olumsuz davranış tespit edilmeli, davranışa sebep olan etken tespit edilmeli, bu sebep aile ve öğrenci ile paylaşılmalıdır. Olumsuz davranışı tetikleyen etken ortadan kaldırılırsa sorun kendiliğinden çözülür.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 12’de görüşme formunun ikinci sorusunun ikinci alt problemi olan “*Olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik önleyici rehberlik olarak sizce neler yapılmalı?*” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerince Olumsuz Davranışların Ortadan Kalkmasına Yönelik Önleyici Rehberlik Olarak Yapılması Gerekenler

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Olumsuz Davranış Tespiti	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓
Aile-Öğrt.-Rehb. Serv. İşbir.	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓
Ortak Tutum	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	✓
İyi Örneklerin Sergilenmesi	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓



Tablo 12’de elde edilen verilere bakıldığında sınıf öğretmenlerinin genel olarak, olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik öncelikle olumsuz davranışların tespit edilerek bunun aile-öğretmen-rehberlik servisi işbirliği ile ortadan kalkmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği yönünde düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik önleyici rehberlik olarak yapılması gerekenlerle ilgili bir sınıf öğretmeni, “ *Aile-öğretmen-rehberlik servisi birlikte çalışmalı. Üçlü sacayağı, toplantı yapıp değerlendirmeleri not almalı. Asla problemlili öğrenciyle ilgili prosedürü yerine getirip maaşımı alır keyfime bakarım anlayışı olmamalı.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun ikinci sorusunun ikinci alt problemi olan olumsuz davranışların ortadan kalkmasına yönelik önleyici rehberlik kapsamında yapılması gerekenler konusunda okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplarda olumsuz davranışların tespiti ve aile görüşmesi konusunda birbiri ile benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak sınıf öğretmenleri bunların yanında aile-öğretmen-rehberlik servisinin işbirliği içerisinde çalışması konusunda farklı bir düşünce ortaya koymuşlardır.

Tablo 13’te görüşme formunun ikinci sorusunun üçüncü alt problemi olan “ Bir okul yöneticisi olarak bu konuda siz neler yapıyorsunuz?” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 13. Okul Yöneticilerinin bu Konuda Neler Yaptıkları

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Rehberlik Servisine Yönlendirme	✓	✓	-	-	-	-
Okul Kurallarını Hatırlatma	-	✓	✓	-	✓	-
Gözlemleme ve Ödüllendirme	-	-	-	✓	✓	✓

Tablo 13’te elde edilen verilere bakıldığında okul yöneticilerinin genel olarak, bir okul yöneticisi olarak bu konuda neler yaptıkları ile ilgili farklı düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu tespitler arasında; rehberlik servisine yönlendirme, okul kurallarını hatırlatma, gözlemleme ve olumlu davranışları ödüllendirme yer almaktadır. Bir okul yöneticisi olarak bu konuda neler yaptıkları ile ilgili bir okul yöneticisi, “ *Okul kurallarını ve olumsuz davranışları önceden öğrencilere söylüyor, böyle bir durumda, karşılaşacakları neticeyi önceden bildiriyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 14’te görüşme formunun ikinci sorusunun üçüncü alt problemi olan “ Bir öğretmen olarak bu konuda siz neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 14. Sınıf Öğretmenlerinin Bu Konuda Neler Yaptıkları

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FC
İletişim Kurma	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓
Kitap Okut. ve Sorumluluk Verme	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	✓
Aile İle Görüşme	-	✓	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓
Rehb. Serv. Yönlendirme	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	-
İyi Örnek Olma	-	-	-	-	✓	✓	-	-	✓	-

Tablo 14’te elde edilen verilere bakıldığında sınıf öğretmenlerinin genel olarak, bir öğretmen olarak bu konuda neler yaptıkları ile ilgili farklı düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Bu düşüncelerin başında; öğrenci ile iletişim kurma, kitap okutma ve sorumluluk verme, aile ile görüşme gelmektedir. Bir öğretmen olarak bu konuda neler yaptıkları ile ilgili bir sınıf öğretmeni, “ *Öğrencide gördüğüm olumsuz bir davranışın ortadan kalkması için öğrenciyle detaylı bir görüşme yapıyorum. Bu davranışı neden yapmaması gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Bu etkili olmaz ise*

aile ile görüşüyorum. Problem hala çözülmeyince rehberlik servisine yönlendiriyorum.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun ikinci sorusunun üçüncü alt problemine karşılık okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplarda farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Sınıf öğretmenleri daha çok iletişime geçme, sorumluluklar verme ve aile ile görüşme yöntemini uygularken; okul yöneticileri özellikle rehberlik servisine yönlendirme, okul kurallarını hatırlatma ve ödüllendirme yöntemini kullanmaktadırlar.

Tablo 15’te görüşme formunun üçüncü sorusu olan “Eğitsel rehberliğin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 15. Okul Yöneticilerinin Eğitsel Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiği İle ilgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
İstendik Davranış Kazandırma	✓	✓	-	-	✓	-
Olumsuz Davranışı Söndürme	✓	✓	-	-	✓	-
Daha İşlevsel Olmalı	-	-	✓	✓	-	✓

Tablo 15’te elde edilen veriler incelendiğinde, eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda okul yöneticilerden üçünün istendik davranış kazandırmada ve olumsuz davranışı söndürmede etkili olduğunu öne sürerken diğer üçünün eğitsel rehberliğin daha etkili olması gerektiğini savunmaktadır. Eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak bir okul yöneticisi, “*Eğitsel rehberlik hizmetlerinin, öğrencilerdeki olumsuz davranışları, istendik davranışlara çevirebilmek açısından önemli olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak başka bir okul yöneticisi ise, “*Öğrencilerin hayata hazırlanması için drama ve canlandırma şeklinde oyunlar ve skeçler yapılmalı (eğitilmeli), hayata ön hazırlık olması açısından bu önemli problemlerin çözümü ve başa çıkılması açısından daha etkili hale getirilmelidir.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 16’ da görüşme formunun üçüncü sorusu olan “ Eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 16. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitsel Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiği İle ilgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FC
Oldukça Etkili	✓	-	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓
Yeterince Etkili Değil	-	✓	-	✓	✓	-	-	✓	-	-

Tablo 16’da elde edilen veriler incelendiğinde, eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda sınıf öğretmenlerinin altısının istendik oldukça etkili olduğunu öne sürerken diğer dördünün eğitsel rehberliğin yeterince etkili olmadığını savunmaktadır. Eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak bir sınıf öğretmeni, “*Bana göre eğitsel rehberlik, öğrencilerin okula uyum sağlamalarında, yeteneklerini geliştirmede, okulda başarılı olmada çok etkili.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak başka bir sınıf öğretmeni ise, “*Eğitsel rehberlik hizmetlerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çok kalabalık okullardan, öğrencilerin, ilgi, yetenek, kişilik özellikleri, zekâ seviyeleriyle ilgili çalışmaların uzman yetersizliğinden dolayı yeterince yerine getirilmediğini düşünüyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun üçüncü sorusuna karşılık okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplarda benzerlikler ortaya çıkmaktadır. Okul yöneticilerinden üçünün ve sınıf öğretmenlerinden altısının eğitsel rehberliğin etkililiği konusunda başarılı olduğunu savunurken; okul yöneticilerinden üçü ve sınıf öğretmenlerinden dördü yeteri kadar etkili olmadığı konusunda görüş bildirmişlerdir.

Tablo 17’de görüşme formunun dördüncü sorusu olan ‘‘ Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?’’ sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 17. Okul Yöneticilerinin Kişisel-Sosyal Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiği İle ilgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Sınıf Öğretmenlerinin Üstünde	-	✓	✓	-	✓	-
Etkili	✓	-	-	✓	-	-
Daha Etkili Olmalı	-	✓	✓	-	✓	✓

Tablo 17’de elde edilen veriler incelendiğinde, kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda okul yöneticilerinden üçünün bu hizmetlerin sınıf öğretmenleri üzerine bırakılmış olduğunu ve daha etkili olması gerektiğini savunurken; diğer iki yönetici etkili olduğunu savunmaktadır. Yalnızca bir yönetici daha etkili olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Kişisel- rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak bir okul yöneticisi, ‘‘ *Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği tamamen okuldaki sınıf öğretmeninin tutum ve davranışına bağlıdır. Rehberlik hizmetinin etkili olduğu okul da var, hiçbir fonksiyonunun olmadığı okul da var.*’’ şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 18’de görüşme formunun dördüncü sorusu olan ‘‘ Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?’’ sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 18. Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel-Sosyal Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiği İle ilgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Etkili ve Yeterli	✓	-	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	✓
Sınıf Öğretmenlerinin Üstünde	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Etkili Değil	-	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-

Tablo 18’de elde edilen veriler incelendiğinde, kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun etkili ve yeterli olduğu görüşünü savundukları görülmektedir. Üç sınıf öğretmeninin ise etkili olmadığı görüşünü savundukları görülmektedir. Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak bir sınıf öğretmeni, ‘‘ *Kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri genellikle sınıf öğretmenleri tarafından yapılıyor. İlgi ve yeteneklerini fark etme ve kaygılarla baş etme gibi durumlarda sınıf öğretmenleri yetersiz kalıyor. Bu konuda okullarımızdaki çalışmaların çok etkili olmadığını düşünüyorum.*’’ şeklinde görüş bildirmiştir. Kişisel- rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak başka bir sınıf öğretmeni, ‘‘ *Öğrencilerin sosyalleşmesi, kendine güven duymasında çok etkili olduğunu düşünüyorum.*’’ şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun dördüncü sorusuna karşılık okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplarda benzerlikler ortaya çıkmaktadır. Okul yöneticilerinden ikisinin ve sınıf öğretmenlerinden yedisinin kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda başarılı olduğunu savunmaktadır. Okul yöneticilerinden dördü ve sınıf öğretmenlerinden üçü yeteri kadar etkili olmadığı konusunda görüş bildirmişlerdir.

Tablo 19’ da görüşme formunun beşinci sorusu olan ‘‘ Mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?’’ sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 19. Okul Yöneticilerinin Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiği İle ilgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Yetersiz	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ailenin Görüşü Etkili	-	-	-	✓	-	-
Geliştirilmeli	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 19’ da elde edilen veriler incelendiğinde, mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda okul yöneticilerinin hemen hemen hepsinin aynı fikirde olduğu görülmektedir. Mesleki rehberlik hizmetlerinin yetersiz olduğu, bu konuda çalışmalar yapılması gerektiği fikrini savunmaktadırlar. Mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak bir okul yöneticisi, “ *Mesleki rehberlik hizmetleri ülkemiz genelinde etkili olmamaktadır. Okullarda öğrencilerimizi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimine yönlendiremiyoruz, böyle bir yetkimiz de yok. Ülkemizdeki sınav sistemi de bu duruma uygun değil.* ” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 20’ de görüşme formunun beşinci sorusu olan “ Mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 20. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiği İle ilgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Yeterli Değil	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-
Önem Verilmiyor	-	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-
Etkili	-	-	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 20’ de elde edilen veriler incelendiğinde, mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği konusunda sınıf öğretmenlerinin dördünün mesleki rehberlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu; altısı ise yeterli olduğunu savunduğu görülmektedir. Mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak bir sınıf öğretmeni, “ *İlkokullarda mesleki rehberliğe yeteri kadar önem verilmediğini düşünüyorum. Bu çalışmalarda çocuklara meslek tanıtımı dışında çok fazla bir şey yapılmıyor.* ” şeklinde görüş bildirmiştir. Mesleki rehberlik hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak başka bir sınıf öğretmeni ise, “ *Öğrenci bilmediği meslekler hakkında bile bilgi sahibi oluyor. Gelecekte yapması gereken mesleği daha iyi tanıması, yeteneğine uygun mu diye sorgulaması bile faydalı.* ” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun beşinci sorusuna karşılık okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar arasında tam bir benzerlik görülmemektedir. Okul yöneticilerinin tamamı mesleki rehberlik hizmetlerinin yeterli olmadığını ve geliştirilmesi gerektiğini savunurken bu görüşü sınıf öğretmenlerinden sadece dördünün yeterli olmadığı görüşünü savunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin altısının ise etkili olduğu görüşünü savundukları görülmektedir.

Tablo 21’ de görüşme formunun altıncı sorusu olan “ Rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülen çalışmalar size göre hangi alanlarda olmalı? ” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 21. Okul Yöneticilerinin Rehberlik hizmetleri Kapsamında Öğretmenlerle ilgili Çalışmaların Yürütülmesi Gereken Alanlarla İlgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri					
	CK	SU	FK	SG	YB	ND
Eğitsel Rehberlik	✓	-	✓	-	✓	-
Kişisel-Sosyal Rehberlik	✓	-	✓	✓	✓	✓
Mesleki Rehberlik	✓	-	-	-	✓	-
Kurs ve Seminer	-	-	-	-	✓	-
Etkili Sınıf Yönetimi	-	✓	✓	-	-	-

Tablo 21’de elde edilen veriler incelendiğinde okul yöneticilerine göre rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülecek çalışmaların başında özellikle kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri geldiği görülmektedir. Rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülen çalışmalar hakkında bir okul yöneticisi, “ *Rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen çalışmalarda öğretmenlere öğrencilerle ilgili genel bilgiler verilmeli, çok özele inilmelidir. Sadece kendi öğrencileri ile ilgili onları derste ilgilendirecek konularda bilgi verilmelidir.* ” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 22’ de görüşme formunun altıncı sorusu olan “ Rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülen çalışmalar size göre hangi alanlarda olmalı? ” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 22. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik hizmetleri Kapsamında Öğretmenlerle ilgili Çalışmaların Yürütülmesi Gereken Alanlarla İlgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FC
Eğitsel Rehberlik	-	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	-
Kişisel-Sosyal Rehberlik	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	-
Mesleki Rehberlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kurs ve Seminer	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	✓

Tablo 22’ de elde edilen veriler incelendiğinde sınıf öğretmenlerince rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülecek çalışmaların başında özellikle kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri ve eğitsel rehberlik hizmetleri geldiği görülmektedir. Rehberlik hizmetleri kapsamında öğretmenlerle ilgili yürütülen çalışmalar hakkında bir sınıf öğretmeni, “ *Öğrencilerin her alanda gelişimi ile ilgili olmalıdır. Öğrenme güçlüğü çeken, davranış bozuklukları olan öğrencileri tanımak ve bunlara yardım etmek isteyen öğretmenlere yardımcı olunmalıdır.* ” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun altıncı sorusuna karşılık okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar arasında benzerlik olduğu görülmemektedir. Özellikle kişisel-sosyal rehberlik alanında ve eğitsel rehberlik alanında çalışmalar yapılması gerektiği görüşü ortaya çıkmaktadır.

Tablo 23’de görüşme formunun yedinci sorusu olan “ Rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülen çalışmalar size göre hangi konularda olmalı ve neler yapılmalı? ” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 23. Okul Yöneticilerinin Rehberlik hizmetleri Kapsamında Velilerle ilgili Çalışmaların Yürütülmesi Gereken Konularla İlgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Okul Yöneticileri						
	CK	SU	FK	SG	YB	ND	
Çocuk Gelişim Dönemleri	✓	-	✓	-	✓	✓	
Meslek Tercihleri	✓	-	-	-	-	✓	
Ders Çalışma Teknikleri	✓	-	✓	-	-	✓	
Etkili İletişim	-	✓	✓	✓	✓	✓	
Öfke Kontrolü	-	✓	-	✓	✓	-	
Kurallara uyum	-	✓	✓	-	-	-	
Sosyal Medyanın Kullanımı	-	-	✓	-	-	-	

Tablo 23’te elde edilen veriler incelendiğinde okul yöneticilerine göre rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülecek çalışmaların başında özellikle çocuk gelişim dönemleri, ders çalışma teknikleri, etkili iletişim ve öfke kontrolü hakkında bilgilendirme gelmektedir. Rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülecek çalışmalar hakkında bir okul yöneticisi, “ *Rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülen çalışmalarda akran gruplarıyla iyi* ”

iletişim kurma, derslere odaklanma, okul ve sınıf kurallarına uyma, öfke kontrolü vb. konularda rehberlik yapılmalıdır.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 24’te görüşme formunun yedinci sorusu olan “ Rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülen çalışmalar size göre hangi konularda olmalı ve neler yapılmalı?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların ayrıntıları görülmektedir.

Tablo 24. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik hizmetleri Kapsamında Velilerle ilgili Çalışmaların Yürütülmesi Gereken Konularla İlgili Düşünceleri

Kişisel Düşünceler	Öğretmenler									
	SS	DE	EÖ	SK	HA	MA	ŞE	EA	Eİ	FÇ
Etkili İletişim	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	-
Çocuğun Gelişim Dönemleri	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	-
Ders Çalışma Teknikleri	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	-
Değerler Eğitimi	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	✓

Tablo 24’te elde edilen veriler incelendiğinde sınıf öğretmenlerine göre rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülecek çalışmaların başında özellikle etkili iletişim, çocuğun gelişim dönemleri ve ders çalışma teknikleri hakkında gerekli çalışmalar yapılması gelmektedir. Rehberlik hizmetleri kapsamında velilerle ilgili yürütülecek çalışmalar hakkında bir sınıf öğretmeni, “Okulda olduğu gibi evde de öğrencinin verimli ders çalışma ortamının olması için eğitici seminerler verilebilir. Velilerin çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmelerine yönelik çalışmalar yapılabilir.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme formunun yedinci sorusuna karşılık okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Özellikle etkili iletişim, çocuğun gelişim dönemleri ve ders çalışma teknikleri alanında çalışmalar yapılması gerektiği görüşü ortaya çıkmaktadır.

#### 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ilkökul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik servisinden beklentilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Her geçen gün değişerek gelişmeye devam eden yaşamın içerisinde, öğrencilerin çözümlemesi gereken sorunları çoğalmaktadır. Bu nedenle de günümüz eğitim sistemini de yaşama uygun olması gerekmektedir. Bu gerekçe ile eğitim-öğretim programları hem öğretim

programları hem de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile bir bütün olarak hazırlanmaktadır. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sistemi içerisindeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri programlarına katkıları büyüktür. Öğretmenler olmadan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin düşünülmesi olanaksızdır. Öğretmenlerin malzemesi olan öğrencileri en iyi tanıyanlar yine öğretmenler oldukları için, onların gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarını anlayanlar da yine öğretmenler olacaktır. Bu ihtiyaçların karşılanmasında ortaya çıkabilecek güçlükleri tahmin etme de öncülük edeceklerdir. Bu yüzden okul rehberlik hizmetlerinin olmazsa olmazı öğretmenlerdir.

Eğitim-öğretim programlarının içerisinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, programın sacayaklarından birini oluşturduğu bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal gelişiminde önemli bir yere sahip olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, eğitim-öğretim sürecinin tamamlayanlarından biridir.

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin eğitim-öğretim programlarının olmazsa olmaz bir parçası olduğu, öğrenmeyi kolaylaştırarak ve akademik başarıyı arttırarak da öğretim sürecine yardım ettiği, öğretmenlere bu süreçte yardımcı olduğu, öğrenciler arasında bireysel farklılıkların ortaya çıkarılmasında etkili olduğu, olumsuz davranışların tespit edilmesinde ve bu davranışların söndürülmesinde, şiddet olaylarının en aza

indirilmesinde, istendik davranış ve özgüven kazandırılmasında öne çıktığı görülmektedir. Bunların yanında eğitsel rehberlik, kişisel-sosyal rehberlik ve mesleki rehberlik alanlarında da öğrencinin etkili kararlar verebilmesinde ve öğrencinin doğru bir şekilde yönlendirilmesinde yeterli bilgiye sahip olması için öğretmene de yardımcı olmaktadır. Ancak okullarda eğitsel rehberlik, kişisel-sosyal rehberlik ve mesleki rehberlik hizmetlerinde yeterli etkililiğe sahip olunmadığı görülmektedir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen verilere göre şu öneriler getirilebilir:

- ✓ Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin daha etkili işleyebilmesi için okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin işbirliği içerisinde çalışması gerekmektedir.
- ✓ Okul yöneticileri ve öğretmenlerine okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin iş ve işlevleri hakkında kurslar, seminerler ya da hizmetiçi eğitimler verilmelidir.
- ✓ Mesleki rehberlik konusunda farklı meslek gruplarından yararlanılarak öğrencilere daha fazla bilgi sağlanması için çalışmalıdır.
- ✓ Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisi ile ilgili okul rehber öğretmeninin sık sık okul yöneticileri ve öğretmenlerine sunumlar yapmalı ve onları süreç ile ilgili bilgilendirmelidir.
- ✓ Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinin daha etkili olabilmesi için velilerin de sürece dâhil edilmesi gerekmektedir.

Araştırmada seçilen örneklemin belirli bir bölge ile sınırlı olması, araştırmanın sonuçları açısından da bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Bu sınırlılığı en aza indirmek için benzer araştırmalar nitel desenlerle desteklenebilir. Ayrıca daha kapsamlı sonuçlar elde etmek için araştırma grubunun genişletilmesi uygun olabilir. Farklı bölgelerde görev yapan okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin de örnekleme dâhil edilmesi ile daha genellenebilir sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca yönetici ve sınıf öğretmenleri ile birlikte psikolojik danışman, öğrenci ve velilerin PDR hizmetlerine yönelik görüşleri de birlikte değerlendirilebilir.

## KAYNAKÇA

- Altıntaş, E. (2015). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik (16.baskı). G.Can (Ed.) *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (s. 1-29). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, (6. bs.), Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Canel, N. (2017). Eğitimde rehberlik hizmetlerinin yeri ve önemi (7.baskı). B.Aydın (Ed.) *Rehberlik* içinde (s.117-151). Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan Soylu, H.(2011). “Yaşamımızdaki Elektrik” Ünitesinde 6.Sınıf Öğrencilerinin Kavram Karikatürleri Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri, 2nd International Conference On New Trends In Education And Their Implications, Bildiri Kitabı, (Ss 1445-1456), Ankara
- Çepni, S. (2005) *Araştırma Ve Proje Çalışmalarına Giriş*, (2. Baskı), Trabzon ISBN 975-417-000-2.
- Çetinkaya, B. (2017). Rehberlikte temel kavramlar (7.baskı). B.Aydın (Ed.) *Rehberlik* içinde (s.2-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Çam, S. (2015). Okullarda rehberlik hizmet alanları-birimleri (16.baskı). G.Can (Ed.) *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (s. 53-80). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2005). Etkili ve verimli (nitelikli) eğitim. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Güven, M. (2009). Milli eğitim bakanlığı müfettişlerinin okul rehberlik hizmetleri ve denetimiyle ilgili görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 171-179.
- Karataş, Z. ve Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmeninin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- Kaya, A. ve Çivitçi, A. (2015). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi (16.baskı). G. Can (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 255-285). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Korkut-Owen, F., & Owen, D. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 41 (1), 207-221.
- Kuzgun, Y. (1992). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM.
- Özabacı, N., Sakarya, N. ve Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel Ve Nitel Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sözbilir, M. (2009). Nitel veri analizi. 02.06.2014 tarihinde <https://fenitay.files.wordpress.com/2009/02/1112-nitel-arac59ftc4b1rmada-veri-analizi.pdf> adresinden erişildi.
- Strauss, A. L. ve Corbin, J. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3th. ed.). California: SAGE Publications.
- Yavuzer, Y. (2017). Psikolojik danışma ve rehberlik: Temel kavramları, ilkeleri ve tarihçesi (11.baskı). M.E. Deniz ve A. Erözkan (Ed.) *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s.3-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri* (6.baskı).Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 8. Basım, Ankara: Seçkin Yayınları.